דרשוני כרך ב — מאי עשור

מאי עשורתמר ביטון

עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור (תהלים צב, ד)

מאי עשור? אין עשור אלא התגלות וזהו סוד 'ויגל את האבן מעל פי הבאר' (בראשית כט, י).

שאין אבן אלא תורה דכתיב 'לחת אבן כתבים באצבע אלהים' (שמות לב, טז) ואין אבן אלא בריאה דכתיב 'כל אבן יקרה מסכתך' (יחזקאל כח, יג) ואין אבן אלא גאולה דכתיב 'השלכת במצולת כמו אבן' (נחמיה ט, יא) וכל אלו בעשר ניתנו – גאולה בעשר המכות, בריאה בעשרה מאמרות ותורה בעשרת הדברים.

ואת מוצאת, כל מקום שבא הקדוש ברוך הוא להיגלות לבריותיו אינו עושה כן אלא בעשר, שברא בעשר והוסיף בעשר וניסה בעשר והכה בעשר וניצב בעשר: ברא בעשר שנאמר 'בעשרה מאמרות נברא העולם'; הוסיף בעשר שנאמר 'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות'; ניסה אוהביו בעשר שנאמר 'עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו'; הפליא אותותיו בעשר שנאמר 'עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים'; וניצב בעשר למאמיריו דכתיב 'אלהים נצב בעדת אל' (תהלים פב, א).

ואת מוצאת, כל מקום שבא האדם לקרב לבוראו אינו עושה כן אלא בעשר, שהודה בעשר והתדיין בעשר והקריב בעשר ושר בעשר: שהודה בעשר דכתיב 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך' (בראשית כח, כב) והתדיין בעשר דכתיב 'אולי ימצאון שם עשרה' (שם, יח, לב) והקריב בעשר דכתיב 'עשרון עשרון לכבש האחד' (במדבר כח, כט) ושר בעשר דכתיב 'עלי עשור ועלי נבל' (תהלים צב, ד) וכתיב 'עלי באר ענו לה' (במדבר כא, יז) זהו שאמר הכתוב, 'ויגל את האבן מעל פי הבאר' (בראשית כט, י).

• נכתב לרגל חגיגת העשור למדרשת הבנות 'באר' בירוחם.

בעשרה מאמרות נברא העולם – משנה, אבות ה, א. עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות – משנה, אבות ה, ו. עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו – משנה, אבות ה, ג. עשר מכות הביא הקב"ה על המצרים במצרים – משנה, אבות ה, ג. וניצב בעשר – בבלי, ברכות ו, ע"א: 'ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם? שנאמר: "אלהים נצב בעדת אל". למאמיריו – על פי הפיוט 'כי אנו עמך'.